

Řez dospělých stromů

Řez patří mezi nejběžnější zásah při péči o strom. Ačkoliv stromy v lese rostou dobře pouze za přispění „přirozeného řezu“, stromy ve městech vyžadují vyšší úroveň péče a to zejména pro zajištění provozní bezpečnosti. Řez by měl být prováděn pouze za podmínek, že víme jak strom zareaguje na každou odříznutou větev. Neodborný řez může způsobit nezvratné poškození které bude ovlivňovat strom po celý jeho život, nebo v horších případech život stromu výrazně zkrátí.

■ Důvody pro řez

Jelikož každý řez má potenciál negativně ovlivnit charakter růstu stromu, neměla by být odříznuta žádná větev bez objektivního důvodu. Obvyklým důvodem pro řez je odstranění suchých větví, odstranění větví křížících se, přehoustlých, vzájemně se utlačujících a odstranění větví, které představují zvýšené riziko. Stromy mohou být ošetřovány speciálními řezy pro zvýšení stability, nebo při konfliktech s okolními překážkami. Zásahy do korun dospělých stromů by měli být prováděny postupně a v delším časovém období.

Častý řez a prosvětlování koruny obvykle nezlepšuje zdravotní stav stromu. Strom vytváří hustou korunu s velkou listovou plochou k produkci cukrů, které dále využívá pro růst a obranu před negativními vlivy. Odstraňování listové plochy řezem může redukovat růst a množství uskladněných zásob energie. Příliš silný řez může stromu způsobit výrazný zdravotní stres.

Na druhou stranu, mají-li lidé a stromy společně žít v městských a příměstských oblastech, pak musíme občas na stromech k řezu přistoupit. Prostředí měst není podobné přirozenému prostředí v lesích a prioritou vždy musí být bezpečnost. Správný řez, s porozuměním biologie stromu, zachovává strom v dobrém zdravotním stavu a zaručuje optimální míru provozní bezpečnosti. Správný řez dokáže taktéž zvýraznit estetický a ekonomický přínos stromu pro okolní prostředí.

■ Vhodné období řezu

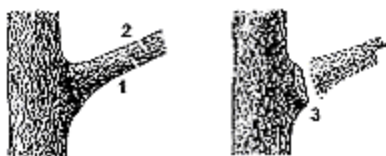
Pro realizaci obvyklého zdravotního řezu je optimální doba v době plné vegetace (od poloviny května do konce července), kdy strom na vzniklé poranění ihned reaguje a kdy jsme schopni rozlišit které větve jsou suché, málo vitální a nemocné. Řez bezpečnostní a řez suchých větví lze provádět v období celého roku bez vlivu na zdraví stromu.

Speciální řezy kdy dochází k odstraňování většího množství živé hmoty (řezy tvarovací, silnější redukční řezy apod.) by měli být realizovány koncem zimy nebo v předjaří. Některé stromy, jako javory a břízy mají v této době (předjaří) tendenci k silnému mizotoku tzv. „krváčení“. Tento jev může být nehezky na pohled, ale má minimální vliv na zdraví stromu.

■ Správné provedení řezu

Rovina správného řezu větve má být vedena těsně za větvevím límečkem. Větvevní límeček se skládá z pletiv kmene, nebo příslušné větve vyššího rádu, tato pletiva nesmí být poškozena, nebo odříznuta. Na suchých větvích může dojít k růstu kalusu po větvi a posunutí límečku dále od kmene, při odstraňování suché větve nesmíme poranit živá pletiva kalusu.

Jestliže odstraňujeme suchou větev musíme nejprve zredukovat její hmotnost aby nedošlo k jejímu zatržení. Toho docílíme tzv. řezem „na tříkrát“ prvním řezem nařízneme větev odspodu cca 25 – 30 cm od větvevního límečku. Druhý řez vedeme z vrchní strany, přímo nad spodním zářezem nebo několik cm od něj směrem od kmenu stromu.

Provedení řezu "na tříkrát".

Tím odlehčíme větev na 25-30 cm velký pahýl. Pahýl pak konečným řezem odřízneme těsně za větvevím límečkem aniž by došlo k jeho poškození.

■ Druhy řezu

Při péči o dospělé stromy používáme několik základních typů řezu jejichž pomocí udržujeme dospělé stromy v dobrém zdravotním stavu, provozně bezpečně a splňující estetické požadavky dané kompozice.

Bezpečnostní řez

znamená odstranění větví suchých, prasklých, zlomených či jinak poškozených, které svojí velikostí nebo umístěním přímo ohrožují provozní bezpečnost v blízkosti stromu. Tento řez je možné provádět v průběhu celého roku neboť řeší aktuální riziko a odstraňuje na první pohled patrné nedostatky

Zdravotní řez

je nejčastějším typem řezu kdy dochází k odstranění větví suchých, odumírajících, nemocných, rostoucích příliš blízko u sebe nebo se křížících, větví s vadou růstu jako je vrostlá kůra apod. Za cíl si klade zabezpečit co nejdelší funkčnost stromu při udržení jeho vitality.

Redukční řezy

jedná se o kategorii více druhů řezů jejichž výsledkem je redukce velikosti koruny stromu. Jsou to speciální řezy prováděné zejména z objektivních důvodů omezení velikosti koruny směrem k překážce (dům, nadzemní vodiče elektrického vedení apod.), zvýšení stability stromu (zmenšení náporové plochy větru, posunutí těžiště, odlehčení části koruny), symetrizace koruny aj. Redukční řez je prováděn zakracováním koncových částí větví na níže rostoucí rozvětvení. Větve na jejichž rozvětvení je sesazení prováděno musí mít min. $\frac{1}{3}$ průměru větve odřezávané. Redukce koruny nesmí být příliš radikální a musí zohledňovat možnosti daného stromu na daném stanovišti a jeho aktuální vitalitu. Tento řez je vhodné rozložit do několika let. Redukční řez zachovává v maximální míře přirozený habitus a integritu koruny. Redukční řez není dekapitace koruny nebo radikální sesazení koruny stromu na kosterní větve. Zvláštní kategorií redukčních řezů je řez prosvětlovací který pomáhá zlepšit vitalitu stromů s přehoustlou korunou.

■ Jak hodně může být řezáno ?

Množství živých větví které může být odebráno řezem záleží na velikosti, druhu, vitalitě a věku stromu. Taktéž záleží na objektivních potřebách řezu. Mladší stromy mohou tolerovat větší zásahy do koruny než stromy dospělé a staré. Důležité pravidlo je pamatovat si, že strom se snadněji vzpamatuje z poškození po odříznutí několika malých větví než po odříznutí jedné velké.

Běžnou chybou bývá odstranění malých větví z interiéru koruny a odstranění obrostu na větvích. Je velmi důležité zachovávat rovnoměrné rozmístění listové plochy v rámci celé koruny, podél velkých větví a ve spodní části koruny. Odstraňování obrostu redukuje produkci cukrů v místech kde je strom potřebuje a posouvá těžiště směrem od kmene, tím vznikají dlouhé větve s posunutým těžištěm náchylné ke zlomení.

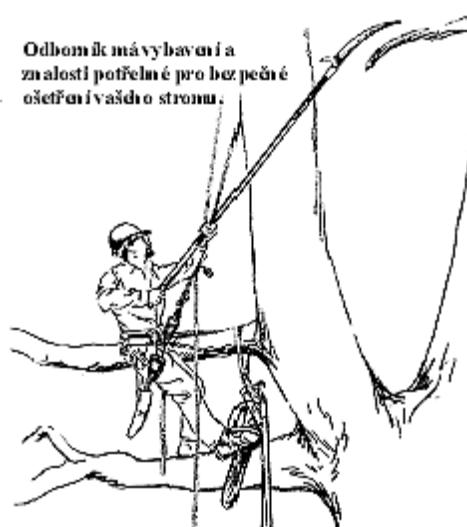
Dospělé stromy byly li dobře zapěstované nepotřebují častý řez. Obvykle citované pravidlo, že může být odstraněno max. ¼ listové plochy stromu může přesto u dospělých stromů vyvolat negativní odezvu. Pouze odstranění jedné velké větve může způsobit ránu kterou strom již nebude schopen uzavřít. Čím je strom starší a větší tím má obvykle menší energetické zásoby které může použít na uzavírání ran po řezu a obranu před hnilobami. Řez dospělých stromů by se z těchto důvodů měl omezit pouze na odstraňování nebezpečných a suchých větví.

■ **Zatírání ran**

Ošetření ran vzniklých řezem pomocí různých přípravků bylo jeden čas standardním opatřením neboť se věřilo, že zrychluje uzavírání rány kalusem, ochraňuje strom proti vstupu chorob a škůdců a zpomaluje vývoj hnilob. Nicméně výzkum prokázal, že tyto přípravky výrazně nepomáhají stromu v uzavírání ran a zřídka zabraňují kolonizaci rány patogeny. Většina specialistů proto zatírání ran nedoporučuje.

■ **Najměte si profesionálního arboristu**

Řez velkých stromů je nebezpečná činnost vyžadující speciální znalosti, vybavení a dovednosti. Jestliže je nutné k provedení řezu pracovat ve výšce nebo používat speciální vybavení (motorové pily, plošinu aj.) je nejlepší zadat tuto práci odborníkům pro péči o stromy – arboristům. Arborista vám poradí jaký typ řezu je nutný ke zlepšení zdravotního stavu, provozní bezpečnosti nebo vzhledu vašeho stromu. Profesionální arboristická firma vám zajistí požadované služby specialistů majících pro tuto práci potřebné vybavení a splňujících zákonné podmínky bezpečné práce ve výškách.

Několik základních věcí které je nutno vzít v potaz při výběru arboristy:

Dobrou vizitkou profesionála je členství v profesní arboristické organizaci jako je např. mezinárodní arboristická organizace - International Society of Arboriculture (ISA), zastoupená v ČR od roku 1998 Sekcí péče o dřeviny – SZKT,o.s. Toto členství minimálně zaručuje možnost přístupu arboristy k nejnovějším informacím z oboru, a možnost účasti na vzdělávacích akcích těchto organizací. Profesionální arboristická firma by vám měla doložit:

- aktivní profesní vzdělávání nebo dosažení certifikace evropský stromolezec „European Treeworker“ popřípadě jsou certifikovanými arboristy ISA .
- kvalitní pojištění odpovědnosti
- stanovené proškolení pro práci ve výškách
- list referenčních zakázek

Vyhnete se firmám mezi jejichž praktiky patří:

- Dekapitace korun, radikální sesazení korun stromů bez objektivních důvodů (bezprostřední ohrožení provozní bezpečnosti). Profesionální arborista ví že dekapitace způsobuje nevratné poškození stromu.
- Používání stupaček jako destruktivního způsobu výstupu do koruny stromu. Použití stupaček je možné pouze u stromů které jsou káceny.

Tato brožura je jedna z otevřené řady brožur publikovaných organizací ISA v rámci programu informování široké veřejnosti o správných technikách péče o stromy. Další zpracované témata najdete v anglickém originále na www stránkách [International Society of Arboriculture](http://www.international-arboriculture.org) , nebo v českém překladu na stránkách [Sekce péče o dřeviny - SZKT,o.s.](http://www.szkt.org)

Vytvořeno mezinárodní arboristickou organizací International Society of Arboriculture (ISA), neprofitní organizace podporující celosvětový výzkum v oblasti péče o stromy a mající za cíl ochranu stromů jako takových. Další informace získáte na: ISA, P.O. Box 3129, Champaign, IL 61826-3129, USA.

Český překlad a úprava textů SZKT,o.s. - Sekce péče o dřeviny, zastupující ISA v ČR jako jedna z jejích geografických poboček (Chapter). Přeloženo 2002. – dh-

© 1997, 2000 [International Society of Arboriculture](http://www.international-arboriculture.org).